

стандарті базової середньої освіти, на основі інтеграції знань з різних предметних галузей (історія, філософія, правознавство, соціологія тощо) є основою конструювання цілісного освітнього процесу і розв'язання актуальних освітніх завдань розвитку національної та громадянської ідентичностей, активної громадянської позиції, відданості цінностям українського народу та Європейського Союзу, прихильності ідеям миру, демократії, прав і свобод людини та громадянина.

Об'єднання інформації навколо визначених міжпредметних для громадянської та історичної освітньої галузі широких категорій та ідей створює основу структурування змісту навчання громадянської освіти, який реалізується через залучення учнів до різноманітних видів навчальної діяльності. Визначено оптимальні види активностей учнів, міжпредметні пізнавальні завдання/запитання для забезпечення опанування громадянознавчих знань і розвитку предметних і міжпредметних умінь учнів 8 класу в навчанні громадянської освіти на основі компетентнісного й діяльнісного підходів.

У ході апробації початкових матеріалів для учнів 8 класу підтверджено ефективність запропонованої методичної концепції побудови змісту громадянської освіти в досягненні обов'язкових результатів навчання за Державним стандартом базової середньої освіти щодо формування ключових компетентностей та наскрізних умінь, як-от критичне мислення, комунікація, співпраця, розв'язання проблем, цифрова грамотність, громадянська відповідальність.

Особливості вивчення історії повсякденності в контексті дослідницького навчання

*І. В. Мороз,
науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» було визначено особливості вивчення історії повсякденності в контексті дослідницького навчання історії.

Аналіз наукових публікацій та освітньої практики засвідчив важливість дослідження історії повсякденності та методики її викладання в закладах загальної середньої освіти.

Визначено, що історія повсякденності є багатогранною та багатоаспектною. Її вивчення на уроках історії передбачає розкриття умов життя, праці та відпочинку (побуту, умов проживання, раціону харчування, способів лікування, вірувань, особливостей житла, гігієни, сімейного життя, одягу, соціальної адаптації), а також факторів, що впливають на формування свідомості та норм поведінки, соціально-політичних уподобань переважної більшості населення («пересічних людей») тієї чи іншої країни протягом певного історичного періоду. Такий підхід сприяє більш глибокому й багатовимірному сприйняттю історії, розвиває в учнів навички критичного мислення й здатність аналізувати

історичні процеси через досвід простих людей. Вивчення повсякденного життя також сприяє збереженню культурної спадщини та формуванню громадянської свідомості, розкриваючи значення традицій, звичаїв та інших аспектів повсякденності для різних народів і громад.

Обґрунтовано, що найбільш ефективним підходом до вивчення історії повсякденності є дослідницький, оскільки він активно залучає учнів до процесу пізнання минулого, сприяє розвитку навичок самостійного пошуку та аналітичного опрацювання інформації. Розробляючи дослідницькі завдання, авторам підручників та вчителям слід враховувати особливості розвитку учнів цифрового покоління, зокрема використовувати засоби візуалізації, цифрові інструменти та ресурси, методи активного навчання, що стимулюють комунікативну взаємодію та співпрацю.

З'ясовано, що залучення різноманітних джерел інформації, які висвітлюють повсякденне життя епохи, дає змогу учням побачити історію як складний і багатовимірний процес, у якому переплітаються політичні, соціальні й культурні чинники. Такий підхід допомагає зрозуміти, що історія – це не лише набір фактів і подій, а й реальні життєві історії, які формують суспільство. Це, своєю чергою, розвиває в учнів навички критичного мислення, необхідні в сучасному світі, де інформаційний потік вимагає уважного й аналітичного підходу.

Отже, вивчення історії повсякденності сприяє формуванню в учнів цілісної картини минулого, що містить не лише хронологічні факти та події, а й соціальну динаміку, взаємовідносини між людьми, індивідуальні переживання та повсякденні реалії різних історичних епох.

Проектна діяльність учнів у контексті дослідницького навчання історії

*І. І. Давиденко,
вчитель історії вищої категорії, директор
Великоолександрівського ліцею
Пристолічної сільської ради
Бориспільського району Київської області*

*І. В. Мороз,
науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Проектування змісту і методика навчання учнів 7–9 класів історії та громадянської освіти» визначено особливості використання проектної діяльності здобувачів освіти в контексті дослідницького навчання.

Встановлено, що проектна діяльність є важливим інструментом формування дослідницької компетентності учнів, оскільки дає змогу ефективно поєднувати теоретичні та практичні складники освітньої діяльності учнів, а також розкривати та реалізувати їхній творчий потенціал.